

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ
ПО ЕЛЕКТРОНИКА И ХИМИЧНИ ТЕХНОЛОГИИ
„Проф. АСЕН ЗЛАТАРОВ” – ПЛЕВЕН

УТВЪРЖДАВАМ:

Калин Йончев
Директор на ПГЕХТ

ПРОГРАМА

ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И
ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ
ПРЕЗ УЧЕБНИТЕ 2017/2018 Г. В
ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ – ПЛЕВЕН

СЪДЪРЖАНИЕ

Раздел I - ВЪВЕДЕНИЕ.

Раздел II - ПРОЦЕС НА ПРИОБЩАВАНЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА.

Раздел III - ПРИНЦИПИ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Раздел IV - ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

1. Цел.

2. Задачи.

Раздел V - ДЕЙНОСТИ ЗА ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ.

1. Описание на ситуацията в ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ – Плевен.

2. Обща подкрепа.

3. Структура и функции на екипите за подкрепа за личностно развитие.

Раздел VI - ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ.

Раздел VII - ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2017/2018 ГОДИНА.

Раздел VIII – ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ.

Раздел I - ВЪВЕДЕНИЕ.

Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи през учебните 2017/2018 г. (ППРВПУУГ) в ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ - Плевен се разработва по изискванията на Чл. 174, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), съобразно който: институциите в системата на предучилищното и училищното образование самостоятелно разработват и прилагат цялостни политики за:

1. Подкрепа за личностно развитие на детето и ученика;
2. Изграждане на позитивен организационен климат;
3. Утвърждаване на позитивна дисциплина;
4. Развитие на училищната общност.

Документът се приема на заседание на Педагогическия съвет, в съответствие с Чл. 263, ал. 1, т. 9 от ЗПУО след предварително обсъждане и даване на становище от Обществения съвет на училището, съгласно Чл. 269, ал. 1, т. 2 от ЗПУО и се утвърждава от директора.

Основните действащи референтни документи на местно, регионално, национално и международно ниво, на които в различна степен концептуално се базира Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи са:

☐ **Конвенция на ООН за борба срещу дискриминацията в областта на образованието (1960 г.).**

☐ **Конвенция на ООН за правата на детето (1989 г.).**

☐ **Цел № 4 за устойчиво развитие на ООН „Образование 2030“ (2015 г.) - Глобален дневен ред: Към приобщаващо и равноправно качествено образование и учене през целия живот за всички.**

☐ **Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“.**

☐ **Стратегия на Съвета на Европа за правата на детето (2016 – 2021 г.)**

☐ **Закон за предучилищното и училищното образование.**

☐ **Закон за закрила на детето.**

☐ **Закон за физическото възпитание и спорта.**

☐ **Наредба за определяне на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование – ПМС № 286/04.11.2016 г.**

☐ **Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби (2004 г.).**

☐ **Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж (2014 – 2020 г.).**

☐ **Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020 г.).**

☐ **Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства (2015 – 2020 г.).**

☐ **Национална стратегия за детето (2008 – 2018 г.).**

☐ **Стратегия за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014 – 2020 г.).**

☐ **Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 – 2020 г.).**

- ▣ **Национална стратегия за учене през целия живот (2014 – 2020 г.).**
- ▣ **Национална програма за закрила на детето (2016 г., 2017 г. и 2018 г.).**
- ▣ **Стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в област Плевен (2017-2020 г.).**
- ▣ **Стратегия за развитие на образованието на община Плевен (2014-2020 г.).**
- ▣ **Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Плевен (2017-2018 г.).**
- ▣ **Стратегия за развитие на НУ „Патриарх Евтимий” - Плевен (2016-2020 г.).**

От посочената нормативна уредба Програмата тематично попада в прекия корелационен обхват на следните документи:

▶ **Закон за предучилищното и училищното образование:**

Водещите акценти по темата са конкретизирани основно в Глава девета „Деца и ученици“, Раздел II „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

▶ **Наредба за определяне на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование - ПМС № 232/20.10.2017 г.**

Наредбата урежда:

А) обществените отношения, свързани с осигуряване на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование.

Б) дейността на институциите в тази система за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Държавният образователен стандарт за приобщаващото образование определя:

1. Принципите на приобщаващото образование;
2. Условието и реда за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
3. Условието и реда за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците по чл. 187, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) и предоставянето ѝ въз основа на оценката на индивидуалните им потребности, както и изготвянето на план за подкрепа на детето или на ученика от екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището;
4. Условието и реда за осъществяване на дейностите по чл. 186, ал. 1, т. 1 - 7 ЗПУО;
5. Условието и реда за поощряване на децата и учениците с материални и морални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност;
6. Условието и реда за участие на родителя на ученика в процедурата по налагане на санкциите по чл. 199, ал. 1 ЗПУО, както и конкретните условия и ред за налагане на тези санкции;
7. Структурата, условията и реда за утвърждаване на индивидуалните учебни планове и на индивидуалните учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изявени дарби по чл. 95, ал. 1, т. 1 и 2 ЗПУО;

▶ **Стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в област Плевен (2017-2020 г.):**

Стратегическа цел 1: Формиране на приобщаваща образователна среда за осигуряване правото на достъп до качествено образование в регионалната училищна система за всяко дете и ученик.

Стратегическа цел 2: Осигуряване на безопасна, здравословна и обезпечена с ресурси среда за подпомагане на процеса на въвеждането на приобщаващото образование и подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

► **Стратегия за развитие на образованието на община Плевен (2014-2020 г.):**

Стратегическа цел 1: Създаване на условия за повишаване качеството и ефективността на системата за образование и обучение в община Плевен.

Стратегическа цел 2: Осигуряване на равен достъп на всички деца и ученици до образование и обучение.

► **Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Плевен (2017-2018 г.):**

Оперативна цел 1: Осигуряване на процес и среда на учене, които премахват пречките пред ученето и създават възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Оперативна цел 2: Осигуряване на качество на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

Оперативна цел 3: Организационно развитие на институциите в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно интегриране на целите, принципите, подходите и процедурите на новата нормативна уредба за приобщаващо образование.

Оперативна цел 4: Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

Оперативна цел 5: Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

Оперативна цел 6: Сътрудничество с гражданското общество и подобряване на обществената информираност и чувствителност относно целите и принципите на приобщаващото образование.

► **Стратегия за развитие на ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров” - Плевен (2016-2020 г.):**

Приоритет 1: Поддържане на високо качество и ефективност на цялостния образователен процес в съответствие с изискванията на ЗПУО и „Европа 2020“, както и на всички поднормативни актове.

Приоритет 2: Формиране на личности с висока интелектуална подготовка и култура с ярко изразено гражданско съзнание и поведение, способни за ефективна обществена реализация.

Приоритет 3: Възпитание и обучение според държавните образователни стандарти и стандартите на Европейския съюз в духа на демократичните ценности.

Приоритет 4: Усвояване и формиране на общочовешки и национални ценности, развитие на индивидуалността и стимулиране на творческите заложби.

Приоритет 5: Осигуряване на високо качество на образованието и обучението, насочено към провокиране на мисленето и самостоятелното формиране на практически умения и създаване на условия за придобиване, разширяване и развитие на професионалната квалификация с оглед подобряване пригодността за заетост, професионална кариера, индивидуално развитие и усъвършенстване за образование през целия живот.

Приоритет 6: Осигуряване на всеки ученик на висока степен на функционална грамотност в областта на чуждоезиковите комуникационни компетентности.

Приоритет 7: Придобиване на солидни знания, умения и компетенции по професионално обучение и тяхното практическо приложение

Приоритет 8: Спечелване и успешна реализация на различни национални и международни проекти

Приоритет 9: Възпитаване и изграждане на необходимите социални умения на младите хора за общуване и правилно поведение в обществото

Приоритет 10: Да изградим личности, възпитани в дух на родолюбие и патриотизъм, с модерно виждане за света и с висока степен на конкурентоспособност, така че да превърнем България в просперираща европейска държава.

Раздел II - ПРОЦЕС НА ПРИОБЩАВАНЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

По дефиницията на държавния образователен стандарт *приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активизиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.*

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Затова е нужно структурирането на Система от взаимосвързани стратегически планови документи за подкрепа на личностното развитие.

Приобщаващото образование е това, което:

- е продължителен и непрекъснат процес на промяна и подобряване в училищата и широката образователна система, подчинена на стремежа да се направи образованието по-достъпно, атрактивно и полезно за широк кръг хора;
- признава, че всички деца могат да учат и че няма „необучаеми“ ученици;
- включва промяна в културата, политиките и практиките в детските градини и училищата, така че те да отговарят на нуждите на децата в цялото им многообразие: възраст, пол, етническа и религиозна принадлежност, увреждане, хронично заболяване и др.;
- променя и адаптира образователната система, така че тя да бъде достатъчно гъвкава да приеме всяко дете или ученик, вместо да се опитва да промени детето или ученика така, че то или той да може по-лесно да се вмести в системата;
- разпознава и премахва бариерите пред достъпа до детската градина, училището и класната стая, участието в обучителния процес и в извънкласните учебни форми, учебните и социални постижения на децата и учениците;
- изисква участието на всички – учители, деца и ученици, родители, членове на общността, местни власти, неправителствени организации, министерства и агенции, определящи държавните политики;
- част от по-широката стратегия за изграждане на толерантно общество.

Приобщаването е:

■ процес на постоянно търсене на все по-добри начини за осъществяване на образованието, за да се отговори адекватно на разнообразието на обучаваните.

В този план различията се приемат позитивно като стимул за подобряване на образованието на децата и учениците.

■ разкриване и отстраняване на бариерите.

То включва събиране и оценка на информацията от различни източници, за да се планира и усъвършенства политиката и практиката на приобщаването.

За стимулиране на творческия потенциал и решаване на проблемите се използват различни свидетелства.

■ присъствие, участие и успех за всички учащи се.

Присъствието е там, където децата получават образование, като постоянно и редовно посещават училището.

Участието има отношение към качеството и резултатите от посещението на училището.

Успехът е функция на степента на овладяване на знания, измерена посредством различни форми на оценяване, с които се регистрира признание за добри постижения.

Приобщаването слага особен акцент на тези групи учащи се, за които съществува риск от изолиране, изключени са от образование или са с недостатъчно добри резултати от обучението.

Приобщаващите детски градини и училища осигуряват такава среда, в която се:

- ◆ възприемат индивидуалните различия между децата и учениците като източник на богатство и разнообразие, а не като проблем;
- ◆ осигуряват достъп до знания, умения и информация на всички деца и ученици;
- ◆ използват различни подходи при преподаване, за да отговорят на различните стилове на учене и да посрещнат индивидуалните нужди на децата и учениците;
- ◆ разработват образователните цели според индивидуалните особености на детето и ученика, разбирайки, че не е необходимо децата и учениците да имат едни и същи образователни цели, за да учат заедно;

◆ насърчават съвместната работа между общообразователни учители, ресурсни учители, педагогически съветници, специалисти и родители;

◆ мислят извън общоприетите рамки относно училищната структура и финансиране;

Определящите фактори, които влияят най-осезаемо върху процеса на приобщаване са:

■ подходящата културно-образователна среда.

Средата е елемент от психичното развитие на децата и учениците. Тя им въздейства много по-силно и непосредствено, отколкото на възрастните, и може да изпълни своите функции, ако е достъпна, отговаря на потребностите им, разширява начините за опознаване на света и насърчава личностното развитие.

■ педагогическите специалисти.

В разнообразния спектър на възможности за осигуряване на успешно образователното приобщаване, съществена роля има отношението на педагозите към децата и учениците и готовността им, чрез комплексни и координирани грижи да им оказват адекватна подкрепа за развитие.

■ технологиите за осъществяване на приобщаващото образование.

За осъществяване на ефективно приобщаващо образование всички педагогически специалисти следва да усвоят и развият нови стратегии и специфични технологии на педагогическо взаимодействие.

■ сътрудничеството със семейството и общността.

Приобщаващото образование е немислимо без създаването на двустранни устойчиви връзки на образователната институция и семейството на основата на общия интерес за развитието на детето и ученика.

Раздел III - ПРИНЦИПИ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

Приобщаващото образование се реализира в съответствие със следните принципи:

1. Гарантиране на правото на всеки ученик на достъп до училище най-близо до неговото местоживееие и на правото му на качествено образование;

2. Гарантиране на достъпа на всеки ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на обучението и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;

3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

4. Приемане и зачитане на уникалността на всеки ученик - индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че ученикът да развие максимално своя потенциал;

5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат при ученето и научаването и при участието им в дейността на училището;

6. Системен и холистичен (цялостно-обединяващ) подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища:

- управление и екипност.

- използване на приобщаващи педагогически практики.

- създаване на сигурна и подкрепяща среда.
- участие на родителите.
- мониторинг на качеството в процеса на подкрепата за личностно развитие и на влиянието върху обучението и постиженията на учениците.

7. Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование - детската градина, училището, центърът за подкрепа за личностно развитие, детето, ученикът, семейството и общността;

8. Намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на учениците в дейността на училището;

9. Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на учениците за живот в приобщаващо общество;

10. Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

Раздел IV - ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ.

1. Цел.

Целта на програмата за предоставяне на равни възможности и приобщаване на учениците от уязвимите групи е да се осигурят условия, даващи възможност на всички ученици да се обучават заедно в общата класна стая и да участват заедно в извънкласните занимания, независимо от техните способности, увреждания, заболявания, убеждения, етническа принадлежност, майчин език и т.н.

2. Задачи.

Системното и рационално организираното приобщаващо образование има за задача да се основава на водещите отправни точки за:

- непрекъснатата подкрепа за самостоятелната изява на ученика;
- пълноценно включване и активно участие в образователния процес;
- гъвкавост и творчество при организацията на обучението и възпитанието;
- изграждане на съдържателни и партньорски отношения с родителите;
- динамично развитие на образователния модел в училището.

Раздел V - ДЕЙНОСТИ ЗА ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ.

Подкрепата на личностното развитие се осъществява, освен в субординация с националната, областната и общинската стратегии за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в границите на двете административно-териториални единици, и въз основа на анализ на необходимостта от обща и допълнителна подкрепа.

1. Описание на ситуацията в ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ – Плевен.

През учебната 2015/2016 г. в учебното заведение учат 340 ученици, през 2016/2017 г. – 371, а през 2017/2018 г. - 432.

Ученици с доказано изявени дарби, не са регистрирани през учебната 2016/2017 година.

В учебното заведение има идентифицирани ученици с обучителни затруднения по индивидуални учебни предмети от общообразователния цикъл.

Няма такива, които са заявили принадлежност към малцинствена общност.

Училището разполага с педагогически съветник и не се е налагало да се ползват услугите на Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование от ресурсен учител.

Сградния фонд на учебното заведение разполага със здравен, физкултурен салон, кабинет на педагогическия съветник, библиотека, актова зала за масови мероприятия, ученически бюфет, в които се предлагат закуски.

По отношение на достъпната архитектурна среда е изграден парапет към подхода на външните стълби на училището.

Дворното пространство е организирано като обособени: кътове за отпих на открито, както и игрища и спортни площадки със съоръжения.

2. Обща подкрепа.

Общата подкрепа в учебното заведение се осъществява от екип, ръководен от координатора, както и училищен педагогически съветник.

Общата подкрепа е насочена към развитие на потенциала на всеки ученик.

Тя **включва**:

- екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- допълнително обучение по учебни предмети;
- допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
- консултации по учебни предмети;
- занимания по интереси;
- кариерно ориентиране на учениците;
- библиотечно-информационно обслужване;
- поощряване с морални и материални награди;
- грижа за здравето, включително чрез събиране на пълна информация от родителя за здравословното състояние на детето и за медицински изследвания и консултации;
- дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- логопедична работа.

Специално, **екипната работа** между учителите и другите педагогически специалисти се състои в:

1. Обсъждане на дейностите за обща подкрепа, в които се включват и учениците - обмен на информация и на добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с учениците в класа;

2. Провеждане на регулярни срещи, когато са за целите на превенцията, между класния ръководител, учители и други педагогически специалисти в училището, за:

а) преглед и обсъждане на информацията по чл. 22, ал. 2 от Наредбата за приобщаващото образование за обучението и развитието на ученик;

б) набеязване на конкретни мерки за обща подкрепа само за отделни ученици - в случаите по чл. 23, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование.

На родителя, представителя на ученика или на лицето, което полага грижи за ученика, се предоставя информация за работата с ученика и при необходимост се кани на регулярните срещи.

По време на регулярните срещи се води протокол, който се подписва от всички участници в срещата и се съхранява от координатора на координиращия екип.

Графикът на регулярните срещи се прилага към Годишния план за дейността на училището и се актуализира при необходимост.

Дейностите за **превенция на тормоза и насилието и преодоляване на проблемното поведение** чрез психологическа подкрепа от психолог са насочени към:

Δ Създаване на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес.

Δ Предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на учениците.

Δ Извършване на групова работа с ученици и/или кризисна интервенция.

Δ Работа със средата, в която е ученикът - семейството, връстниците.

Училището е длъжно да осъществява дейности по **превенция на тормоза и насилието**, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, тъй като те са израз на общата воля и координираните усилия на всички участници в образователния процес.

Видовете и съдържанието на дейностите по превенция на тормоза и насилието са подчинени на обща институционална политика, но се осъществяват самостоятелно от учебното заведение и може да включват:

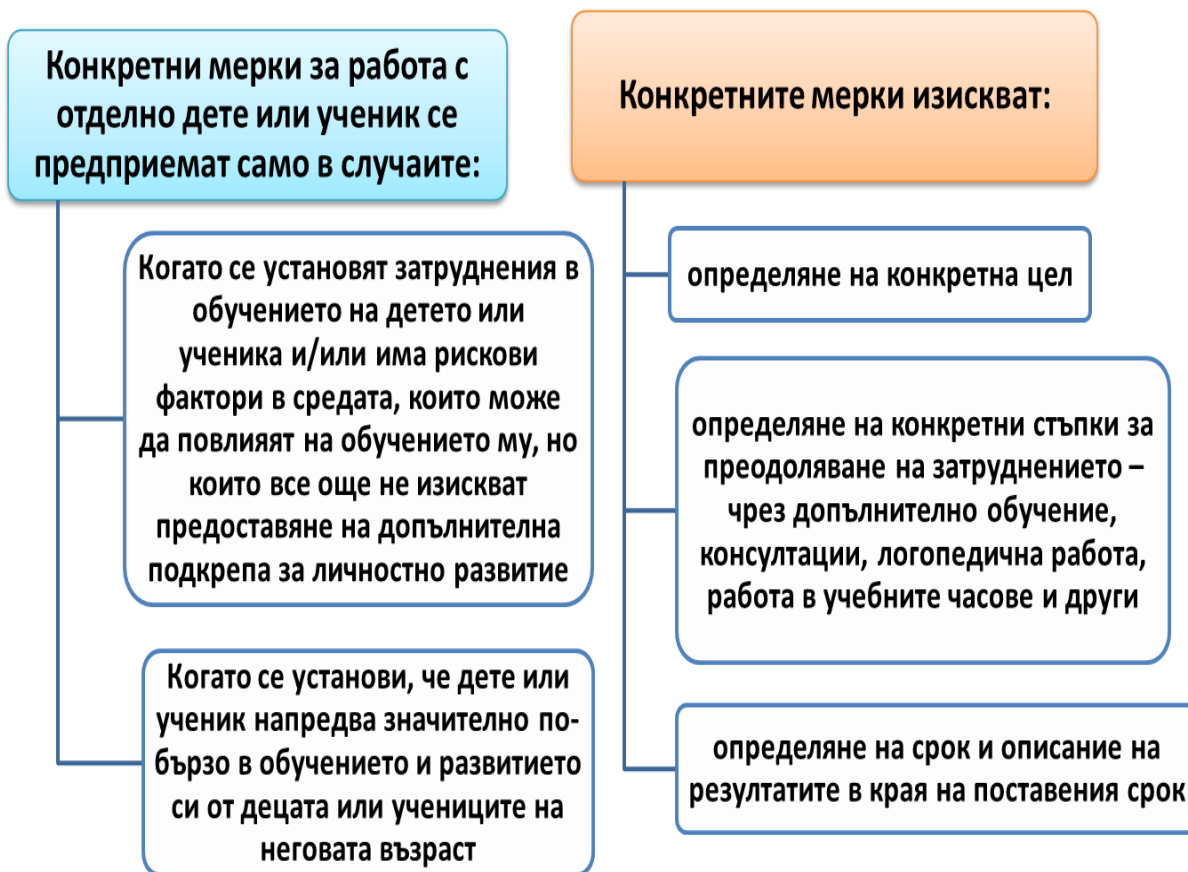
1. Изготвяне, съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката;
2. Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа и/или в заниманията по интереси;
3. Партньорство с родителите;
4. Дейности за развитие на компетентностите на всички членове на институционалната общност, включително за запознаване с различните форми на насилие и с техники за преодоляването им.

За преодоляване на **проблемното поведение** на ученика и за справяне със затрудненията му с приобщаването в образователния процес и в училищната среда, с участието му в дейността на институцията и с поведенческите му прояви се прилагат една или повече от следните дейности за въздействие върху вътрешната мотивация:

1. Обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;
2. Използване на посредник при решаване на конфликт в училище;
3. Консултиране на детето или ученика с психолог;
4. Създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин;
5. Насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
6. Индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
7. Участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
8. Други дейности, определени в Правилника за дейността на институцията.

Общата подкрепа за личностно развитие в училището за целите на **превенцията на обучителните затруднения** представлява включване на отделни ученици в дейности, които се предоставят след обсъждане на информацията от входните равнища по учебни предмети, от индивидуалния напредък в обучението и от наблюдението на развитието на определени ученици, които срещат затруднения в обучението.

Дейностите за обща подкрепа за личностно развитие, насочени към превенция на обучителните затруднения, чрез предприемане на конкретни мерки за работа с отделен ученик представляват **пресечна точка между обща и допълнителна подкрепа**

3. Допълнителна подкрепа.

Допълнителната подкрепа се осъществява въз основа на направена оценка на индивидуалните способности на определен ученик от ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ – Плевен.

Оценката на способностите се извършва от нарочно определен за целта екип от специалисти, съобразно необходимостта на ученика и след това се потвърждава от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Учениците за които може да се поиска оценка на способностите са от следните **уязвими групи:**

- със специални образователни потребности – в началото на учебната година;

Съгласно ЗПУО, специални образователни потребности на ученик са образователните потребности, които може да възникнат при сензорни увреждания, физически увреждания, множество увреждания, интелектуални затруднения, езиково-говорни нарушения, специфични нарушения на способността за учене, разстройства от аутистичния спектър, емоционални и поведенчески разстройства.

- с хронични заболявания;

Съгласно ЗПУО, ученик с хронични заболявания е ученик със средно тежки, компенсирани и реконвалесцентни форми на съответното хронично заболяване.

- в състояние на риск;

Съгласно ЗПУО, ученик в риск е ученик:

а) без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени;

б) жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание във или извън семейството му;

в) в опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, морално, интелектуално и социално развитие.

- с изявени дарби.

Съгласно ЗПУО, ученик с изявени дарби е ученик с трайни способности и постижения в областта на науката, изкуството или спорта, надвишаващи постиженията на неговите връстници.

Съгласно Чл. 73, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование, оценката на индивидуалните потребности на учениците, за които има индикации, че са със специални образователни потребности, се извършва в срок от 1 до 3 месеца от началото на учебното време на съответната учебна година.

Съгласно Чл. 73, ал. 2 от Наредбата за приобщаващото образование, оценката на индивидуалните потребности на учениците с изявени дарби, в риск и с хронични заболявания се извършва съобразно спецификата на всеки отделен случай, но не по-късно от 3 месеца от разпознаване на потребността от извършването на оценка по чл. 7, ал. 4, т. 1 от Наредбата за приобщаващото образование.

Съгласно Чл. 73, ал. 3 от Наредбата за приобщаващото образование, оценка на индивидуалните потребности на учениците, за които има индикации, че са със специални образователни потребности, може да се извършва и по всяко друго време през учебната година, ако се разпознае потребност от такава оценка, като оценяването се извършва в срок от 1 до 3 месеца.

Съгласно Чл. 73, ал. 4 от Наредбата за приобщаващото образование, оценката на индивидуалните потребности на ученици по Чл. 73, ал. 1 се извършва и по инициатива на родителя, представителя на ученика или лицето, което полага грижи за ученика. Срокът за извършване на тази оценка е от 1 до 3 месеца от подаването на заявлението на родителя, представителя на ученика или лицето, което полага грижи за ученика, до директора на училището. Извършването на оценката трябва да е в рамките на учебната година, в която заявлението е подадено.

Допълнителната подкрепа **включва**:

- работа с ученик по конкретен случай;
- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- ресурсно подпомагане.

Видът и формите на обучение, както и предвидените действия за допълнителната подкрепа за личностно развитие се определят с **план за подкрепа**.

Допълнителната подкрепа се предоставя за всеки конкретен ученик, като планът за действие включва:

1. Целите, задачите и конкретните дейности за допълнителна подкрепа.
2. Описание на възможностите, силните страни и потенциала на ученика за включване и участие в образователния процес.
3. Определяне на вида и формата на обучение.
4. Определяне на вида на допълнителната подкрепа и на конкретния срок за предоставянето ѝ.

5. Определяне на конкретни образователни цели и очаквани резултати от обучението.
6. Определяне на начини за оценяване на напредъка на ученика.
7. Определяне на специални педагогически, терапевтични и социални методи и средства за постигане на целите.
8. Определяне на честотата на осъществяване на дейностите за допълнителна подкрепа.
9. Описание на екипната работа с ученика, на ролята и отговорностите на педагогическите специалисти и на родителя при предоставянето на допълнителната подкрепа.
10. Описание на необходимите ресурси за допълнителната подкрепа и за ефективен преход между институциите, както и на координацията на работата с учениците.
11. Определяне на часовете за ресурсно подпомагане - за ученик със специални образователни потребности.

Родителите задължително се включват в плана за действие като активни участници в дейностите.

Ако Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование препоръча допълнителна подкрепа, но родителите откажат, ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ – Плевен уведомява Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ с цел социалните служби да окажат съдействие и ако се налага помощ на родителите за осъзнаване на нуждите на детето.

При необходимост се изработва **индивидуална учебна програма** по съответните учебни предмети с цел по-лесното възприемане от ученика.

Изготвя се и **индивидуален учебен план** или учебен план за обучение в самостоятелна форма на обучение.

Индивидуален учебен план се изработва и за ученици с изявиени дарби.

На всеки ученик със специални образователни потребности, който се нуждае от допълнителна подкрепа за личностно развитие въз основа на оценката на индивидуалните му потребности, се осигурява **ресурсен учител**.

Броят на ресурсните учители се определя в зависимост от броя на учениците със специални образователни потребности, от вида на подкрепата - краткосрочна или дългосрочна, от броя на часовете за ресурсно подпомагане, посочени в плановете за подкрепа на учениците, съобразно променящите се индивидуални потребности на учениците.

Разпределението на работата между ресурсните учители в училището и на броя на учениците, с които работи един ресурсен учител, е в зависимост от потребностите на учениците и спецификата на уврежданията или нарушенията им.

Ресурсният учител може да работи като специалист с общ профил, подпомагащ всички групи ученици със специални образователни потребности, и като профилиран, подпомагащ определена група ученици с еднакви по вид увреждания или нарушения.

При наличие на три и повече ученици със специални образователни потребности в паралелка, в училището и/или когато учениците със специални образователни потребности са с комплексни емоционално-поведенчески проблеми при разстройство от аутистичния спектър или при друго увреждане, нарушение или заболяване се осигурява **помощник на учителя** за подпомагане работата на учителите.

Задълженията на помощника на учителя са разписани в Наредбата за приобщаващото образование.

3. Структура и функции на екипите за подкрепа за личностно развитие.

За организиране и координиране на процеса на осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие в ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ – Плевен, в началото на всяка учебна година със заповед на директора на училището се определя състав на **Координиращ екип**, който има следните функции:

1. Обсъжда наблюденията и анализите на класните ръководители и на учителите, които преподават на ученика, във връзка с обучението, развитието и участието на ученика в дейността на класа; разглежда документите на учениците, включително от изследвания и консултации - при наличие на такива, и въз основа на събраната и анализираната информация разпознава потребностите от предоставянето на обща подкрепа за личностно развитие на ученик или от извършване на оценка на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученик.

Обсъждане и анализиране на информация за ученика с цел разпознаване на потребности от подкрепа може да се извърши и по инициатива и предоставяне на такава информация от родителя, от представителя на ученика или от лицето, което полага грижи за ученика;

2. Предлага на директора да утвърди съставите на екипите за подкрепа за личностно развитие на учениците - в случай на потребност от предоставяне на обща или допълнителна подкрепа за личностно развитие;

3. Координира извършването на оценките на индивидуалните потребности на учениците със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби и с хронични заболявания от екипите за подкрепа за личностно развитие;

4. Координира предоставянето на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците от педагогическите специалисти в училището;

5. Преценява съвместно с учителите, с класните ръководители, с психолога необходимостта от осигуряването на педагогически специалисти - ресурсни учители, рехабилитатори на слуха и говора и други, и предлага на директора да ги осигури в зависимост от индивидуалните потребности на ученика от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование и/или от центровете за подкрепа за личностно развитие;

6. Осъществява връзката и координира осигуряването на подкрепата за личностно развитие на учениците с органите на местното самоуправление, включително по отношение на възлагането на дейности за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 2, 3, 4, 5 и 6 ЗПУО;

7. Координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие на учениците с родителите, представителите на учениците или с лицата, които полагат грижи за учениците;

8. Координира работата и взаимодействието на всички екипи за подкрепа за личностно развитие на учениците в училището;

9. Организира съхраняването на документите по чл. 71, ал. 3 и 4 от Наредбата за приобщаващото образование на учениците, за които са формирани и работят екипи за подкрепа за личностно развитие;

10. Осъществява връзката и координира работата с координиращите екипи в детските градини и училищата, както и с останалите институции в системата на предучилищното и училищното образование и с други институции и организации, работещи с деца и ученици, по отношение на предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;

11. Осъществява връзката и координира с Регионалния екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности предоставянето на методическа подкрепа за работа с ученици със специални образователни потребности от екипи на училището, от центровете за подкрепа за личностно развитие, от

юридически лица с нестопанска цел, осъществяващи дейност в обществена полза в областта на приобщаващото образование, както и от висши училища, в зависимост от конкретните потребности на училището;

12. Осъществява връзката и координира с Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование организирането и провеждането на различни дейности, свързани с квалификация на педагогическите специалисти в училището;

13. Организира и координира дейности и събития в училището за учениците, за училищната и за родителската общност, насочени към промяна на нагласите и приемане на различието, както и към изява на дарбите на учениците;

14. Организира и координира дейностите във връзка с провеждането на събеседването и насочването в определен клас на малолетни и непълнолетни чужденци, търсеци или получили международна закрила, при приемането им за обучение в училище;

15. Изготвя и представя на Педагогическия съвет след приключване на втория учебен срок на съответната учебна година обобщен доклад за състоянието на процеса на приобщаващото образование в училището.

Докладът се представя и на началника на Регионалното управление на образованието, който след обобщаване на информацията за областта я предоставя на органите на местното самоуправление за целите на анализа на потребностите от подкрепа в общината, както и на областния управител.

Координиращият екип отразява своите решения в протокол, който се подписва от всички членове на екипа.

За **координатор** е определен заместник-директора по административно-стопанска дейност, който изпълнява функциите си съобразно Наредбата за приобщаващото образование. Той пряко взаимодейства с психолога, учителите, родителите и екипа за подкрепа за личностно развитие в училището, Регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР), както и с всички институции в системата на предучилищното и училищното образование по отношение на предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Със заповед на директора на училището, за всеки ученик, нуждаещ се от оказване на обща и допълнителна подкрепа се определя състав на **Екип за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР)**.

В екипа може да се включват: педагози, психолог, логопед, ресурсен учител, специален педагог, социален работник, рехабилитатор, кинезитерапевт, учител на деца с нарушено зрение, класен ръководител и учители, които преподават на ученика.

Екипът за подкрепа за личностно развитие взаимодейства с родителите.

В ЕПЛР участва родител/настойник, а при нужда - представител от РЦПППО.

При необходимост ЕПЛР работи с Регионалния център за подкрепа за процеса на приобщаващото образование и с центровете за подкрепа за личностно развитие.

Съгласно Чл. 189 от ЗПУО, Екипът за подкрепа за личностно развитие на ученика изпълнява и следните функции:

1. Идентифицира силните страни на ученика, затрудненията, свързани с развитието, обучението и поведението му, както и причините за тяхното възникване;

2. Извършва оценка на индивидуалните потребности на ученика;

3. Изготвя и реализира план за подкрепа;

4. Извършва наблюдение и оценка за развитие на всеки конкретен случай;

5. Изпълнява и други функции, предвидени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование:

5.1. осигурява необходимия инструментариум за извършване на оценката на индивидуалните потребности на ученика и определя правила за работата си;

5.2. проучва документите и информацията за ученика, включително от изследвания и консултации при наличие на такива, и извършва наблюдение на ученика в естествената му среда във връзка с провеждането на оценката;

5.3. обсъжда проведената оценка и наблюденията на всеки член от екипа и формулира общо решение за предоставяне на допълнителна подкрепа в протокол от заседанието;

5.4. информира директора на училището за взетото решение за предоставяне на допълнителна подкрепа;

5.5. определя вида и формата на обучение на ученика въз основа на оценката на индивидуалните му потребности;

5.6. до един месец от извършването на оценката на индивидуалните потребности, при необходимост, разработва индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми по един или повече учебни предмети за ученици със специални образователни потребности и за ученици с изяви дарби, съответно по чл. 95, ал. 1, т. 1 и 2 ЗПУО за учебната година;

5.7. до един месец от извършването на оценката на индивидуалните потребности разработва индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за ученици със специални образователни потребности;

5.8. проследява напредъка в развитието на ученика на всеки три месеца от учебното време през учебната година и при необходимост внася промени в плана за подкрепа и в индивидуалните учебни програми след информирано писмено съгласие на родителя, представителя на ученика или лицето, което полага грижи за ученика;

5.9. работи с учениците, с учителите, с родителите, с представителите на учениците или с лицата, които полагат грижи за учениците, за изпълнение на дейностите в плана за подкрепа;

5.10. извършва консултативна дейност с учениците, с учителите, с родителите, с представителите на учениците или с лицата, които полагат грижи за учениците, свързана с изпълнението на индивидуалните учебни програми;

5.11. извършва консултативна дейност с всички ученици в паралелката в училището, с учителите и с родителите, представителите на учениците или с лицата, които полагат грижи за учениците, за приемане и приобщаване на учениците със специални образователни потребности в общността на училището;

5.12. провежда екипни срещи заедно с учителите и с другите педагогически специалисти в училището, свързани с изпълнението на плановете за подкрепа;

5.13. координира взаимодействието със социалния работник, водещ на случай от съответния отдел за закрила на детето - за деца и ученици в риск;

5.14. координира взаимодействието със съответните специалисти от лечебни заведения - за ученици с хронични заболявания;

5.15. изготвя доклади до директора на училището, съответно в 7-дневен срок след края на първия учебен срок и в 10-дневен срок след края на втория учебен срок на учебната година, съдържащ оценка на развитието на ученика, на постигнатите цели и резултатите от обучението, на използваните специални педагогически средства и методи на работа, на изпълнението на плана за подкрепа на ученика.

Оценката на функционалното състояние на ученика съдържа:

1. Общ здравен статус, физическо развитие.
2. Емоционално и социално развитие (игрови умения; отношения с връстници; отношения с възрастни; социално приемливо поведение; самооценка; ниво на независимост; поведение, съответно на възрастта; умения за самообслужване и самостоятелност; риск от нараняване; хиперактивност).
3. Познавателно развитие (памет, внимание, мислене, интелект).

4. Езиково и говорно развитие и комуникативни умения (латерализация, гнозис и праксис; рецептивна реч; експресивна реч; писмена дейност; математически умения; невербална комуникация; комуникативна функция на езика).

5. Обучение (постижения в образователния процес; обучение по учебни програми по общообразователни учебни предмети; участие в терапевтични програми).

6. Семейни отношения (контакт с родителите или други членове на семейството, честота на контактите, качество на контактите; основни грижи и закрила; емоционална връзка и стабилност на отношенията в семейството; родителски стил на възпитание).

7. Социална среда (семейна история; разширено семейство; жилищни условия; социални характеристики и ресурси на средата).

Когато училището не може да осигури **ресурсно подпомагане** на учениците със специални образователни потребности, в срок до 10 септември директорът подава информация до общината с искане за осигуряването му, като посочва видовете специалисти за ресурсното подпомагане.

В срок до 20 септември общината уведомява директора на училището за взетото решение на общинския съвет за начина на осигуряване на ресурсното подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности и за видовете специалисти - от Център за подкрепа за личностно развитие на територията на общината или чрез възлагане при условията и по реда на чл. 198 от ЗПУО.

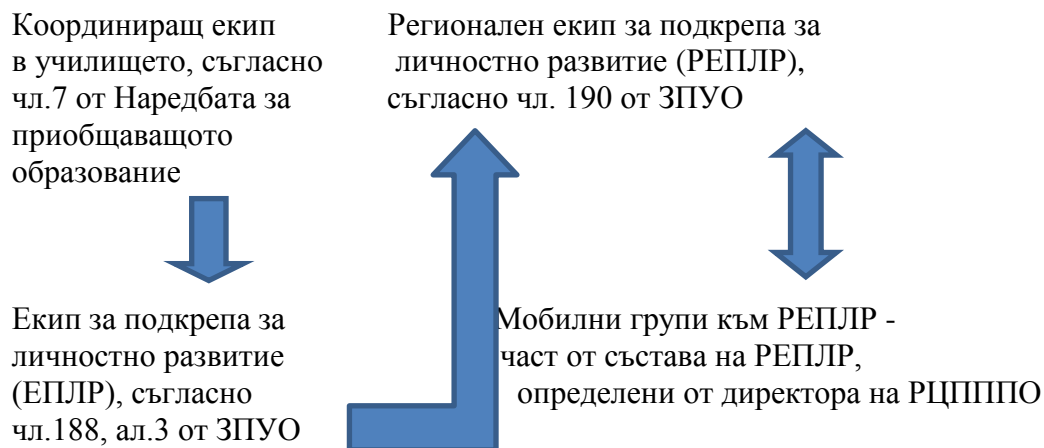
Когато общината не може да осигури ресурсното подпомагане, дейностите за ресурсно подпомагане се осигуряват от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

В срок до 30 септември директорът на училището въвежда информацията за ресурсното подпомагане на учениците със специални образователни потребности, за институциите и/или за лицата, които го осигуряват, както и за специалистите, които го осъществяват, в националната електронна информационна система за предучилищното и училищното образование, в списък-образец № 1.

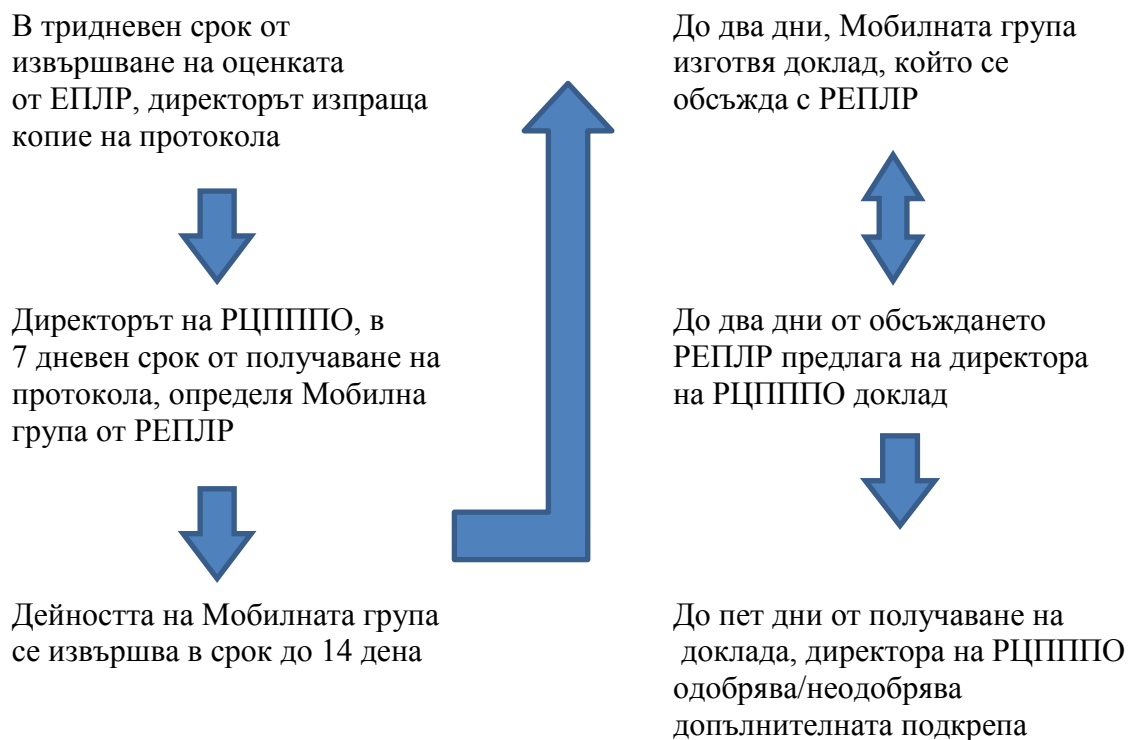
В случай че въз основа на извършената оценка на индивидуалните потребности е установена необходимост от ресурсно подпомагане на ученици със специални образователни потребности след 30 септември, директорът на училището извършва промени в утвърдения списък-образец, като въвежда информацията в списък-образец № 1 в срок до 1 декември.

Информацията се предоставя на РУО-Плевен.

Схема 1: Система на екипните взаимодействия

Схема 2: Механизъм на одобрение на оценката на Екип за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР)

Раздел VI - ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ.

Очакваните **ползи** за учениците от оказаната обща подкрепа са:

- създаване на значими приятелства;
- повишено приемане и зачитане на индивидуалните различия;
- утвърждаване на уважението към всички хора;
- подготвяне на всички ученици за живот като възрастни в толерантно общество;
- възможности за затвърждаване на знания и умения, като помагат на другите;

- нуждите на всички ученици са по-добре посрещнати, има повече ресурси за всички.

Очакваните **ползи** за учениците от оказването на допълнителна подкрепа са:

- изграждане на повече приятелства;
- повишени социални контакти и взаимоотношения;
- копиране на ролеви модели за учебни постижения, социални и поведенчески модели;
- подобро постигане на целите от индивидуалния план;
- повишено придобиване и затвърждаване на умения;
- изграждане на самоувереност, свързана със способностите и постиженията;
- по-лесен и успешен преход към всеки следващ житейски етап;
- подобро сътрудничество между персонала на училището;
- по-голямо участие на родителите;
- семействата са по-добре интегрирани в общността.

Като цяло, **очакваните резултати** са: приобщаващото образование в ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ - Плевен да създава максимални възможности за оптимално включване на всички ученици в качествено обучение, гарантирайки, че:

- всеки ученик присъства в училище и участва пълноценно в живота на общността;
- всеки ученик учи активно и ползотворно;
- всеки ученик се обучава отрано и се включва в образователната система навреме;
- всеки ученик е подкрепен, посредством прилагането на ефикасни и ефективни образователни политики и практики.

Раздел VII - ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2017/2018 ГОДИНА.

МЕРКИ	ДЕЙНОСТИ	ОТГОВОРНИК	СРОК
Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти	Изграждане на позитивен психологически климат чрез изготвяне на правила за поведението на педагогическите специалисти	Кл. ръководители	2017/2018
	Разговори на класния ръководител с психолога и родителите на учениците с цел подобряване на педагогическия подход.	Класни ръководители	постоянен
Допълнително обучение по учебни предмети	Предоставяне на допълнително обучение за ученици с образователни дефицити	Учители по предмети	2017/2018
	Възможност за допълнително обучение на ученици при подготовка за явяване на олимпиади и състезания.	Учители по предмети	2017/2018
Консултации по учебни	Редовно провеждане на	Учители по	постоянен

предмети	консултации по предмети за ученици, застрашени от отпадане поради несправяне с учебния материал	предмети	
	Провеждане на тематични родителски срещи в отделни паралелки за ученици с ниски образователни резултати	Класни ръководители	2017/2018
Кариерно ориентиране на учениците	Организиране на срещи с работодатели с цел мотивиране на учениците да посещават училище и да усвояват учебния материал, като условия за бъдещата работа	Директор Зам.-директор УПД	постоянен
	Сътрудничество с висши училища с цел повишаване мотивацията за учене у учениците	Директор Зам.-директори	постоянен
	Организиране на „Ден на отворените врати” за родители	Директор Класни ръководители	май 2018
Занимания по интереси	Повишаване участието и ангажираността на родителите в училищни дейности за осмисляне свободното време на учениците	Класни ръководители	постоянен
	Включване на учениците в занимания по интереси- използване на спортната база на училището, компютърните кабинети.	Учители Библиотекар Учители по ФВС	постоянен
	Осигуряване на дейности за учениците за работа в екип – училищни и национални празници и кампании	Класни ръководители	постоянен
Библиотечно-информационно обслужване	Включване на учениците в занимания по интереси- използване на библиотеката на училището	Учители Библиотекар	постоянен
Грижа за здравето	Осигуряване на здравни беседи от специалисти в час на класа	Класни ръководители и мед. лице	постоянен
Осигуряване на общежитие	Осигуряване на места в общежития на територията на града на нуждаещите се ученици	ЗДАСД	постоянен
Поощряване с морални и материални награди	Осигуряване на материални награди и морални стимули, свързани с постиженията на учениците в учебната и извънкласна дейност	Директор ЗДАСД	постоянен

Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение	Квалификация на педагогическите специалисти за идентифициране и справяне с проблемите, свързани с отсъствията на учениците – рискови фактори, агресия, възпитание в толерантност и др.	Директор ККД към ПГЕХТ Учители Пед. съветник	2017/2018
	Картотекиране на ученици в риск с превенция за задържането им в училище	Директор ККД към ПГЕХТ Учители Пед. съветник	2017/2018

Раздел VIII – ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Училището включва в Годишния план за дейността си видовете дейности, сроковете и отговорниците за предоставяне на подкрепата за личностно развитие.

След съгласуването, приемането и утвърждаването на Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи през учебните 2017/2018 г. в ПГЕХТ „Проф. Асен Златаров“ – Плевен, документът се публикува на електронната страница на учебното заведение.

Програмата е приета на заседание на ПС с Протокол №16/14.09.2017 г